

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Peti omladinski slet u Novom Sadu

Peti put iza osnutka svoga saveza sastaje se židovska omladina Jugoslavije na sletu. Ovaj put u Novom Sadu. I nehotice namiče mi se tom prilikom osjećaj da razmotrim djelovanje njeno za ovih pet godina organizovanog rada, pa da bacim pogled u najbližu budućnost njenu i njenog Saveza.

Peti slet i pet godina jednog omladinskog saveza, omladinskog rada i omladinskog htijenja! Sjećam se još dobro časova, kad smo stvorili taj Savez. Bilo je to u onim danima revolucionarnog zanosa iza rata, kad je taj zanos obuhvatio pa i prozeo i one ljude, što su fiziološki već bili prešli granice, što vole da se nazivlju pristo omladinskima. I kanda su onda nicali savezi i veze ljudi svih rasâ i svih jezika za sve ono što je veliko i dobro, uzvišeno i plemenito. Svi ljudi dobra srca naprosto su nekim elementarnim zanosom posegnuli za idealima istine i dobrote, što im se prikazaše tako blizi.

Cijonizam si je odjednom prokrčio put u široke mase židovskog naroda. I u nas je tako bilo. Ni prije, a ni poslije nije bilo u nas saveznog vijeća cijonističkog sa onoliko oduševljenja, kao ono u januaru 1919. Danas znam da ono oduševljenje nije bilo izraz jednog dozrelog unutarnjeg raspoloženja duše, već je samo proizašlo kao reakcija na izvanje uticaje. A iza toga se u augustu 1919. rodio Omladinski Savez.

No krivo bi činio onaj, koji bi se zanosio mišlju, da se ono ekstatično rađanje oduševljenja, pa zatim njegovo opadanje zbilo samo u nas. Čini mi se, da je svagdje tako bilo. Eno nam je najbliži primjer za to u Njemačkoj. Zar možda nisu njemački narod i njemačka mladost u onim novembarskim danima devetsto-osamnajste godine gledali i ugledali na obzorju priviđenje jednog boljeg života? Ili, zar možda nijesu bile nezaboravne i historijski goleme one obe proklamacije o pravu na život svakog pa i najmanjeg naroda, svakog pa i posljednjeg čovjeka? Pa kud se djede ono priviđenje, i gdje su ta prava? Možda pravo na mrvičak sunca jednog naroda i jednog čovjeka nije nikada bilo jače pogaženo no danas, a eno, Germanija, preporođena osamnajste u oduševljenju revolucionarnom jednog Landauera, pliva dvadeset i četvrte u zanosu knajpa i hakenkrajca.

Takova je kroz ovo šest godina istorija oduševljenja. A sve ono što se u tih šest godina u raznom oduševljenju rodilo,

pa oduševljenje preživjelo, zavreduje da mu se godine života i peterostruko broje.

I Savezu je Omladinskom tek pet godina opstanka, a zavrijedio bi da mu se broji i pet puta pet. Nastaje u doba kad Buber drži prvi bečki Jugendtag. U isto vrijeme izlazi bečki Jerubal. Die Rede vom Zion und der Jugend nije Buber govorio samo za bečki Jugendtag. Ono bi bio preuzani horizont. Taj je horizont bio obuhvatio i nas na jugu i one preko Dunava na sjeveru. To je bilo doba primarnog oduševljenja u našem Savezu, ono mu je dalo zamah i ono dosad najvrednije. U to se doba staviše iz Saveza prvi halucim, nastadoše počeci kulturnog rada i hebraizacije, učvrstiše se društva, koja još i sada čine kičmu Saveza. U to doba prvog oduševljenja pada i osječki slet. Čini se, da je bio najljepši, barem onda, ako se ljepota mjeri zanosom. Iza toga pada u omladinskim redovima zanos i nastupa za Savez stanje, kome, mislim, najbolje pristaje, da ga nazovem stacionarnim. Život u savezu teče sveudilj istim tokom, krivka zanosa, u koliko ga ima iza šest godina, sveudilj je na istom nivou i podiže se tek u vrijeme pred slet, na sletu i nešto iza sleta.

Tako je napokon i moralo da bude. Prvo su iz Saveza otpali oni, u kojih je zanos i oduševljenje bila laž ili tek časovito raspoloženje. Zatim je otpao golemi dio akademske omladine koja je i Savez shvatila suviše akademski, te ga i izlazom iz universe ostavila. Napokon su otišli oni, koji ni fiziološki, a ni duševno više nijesu nalazili u saveznim redovima svoga mjesta. No svi ljudi ovih kategorija nijesu za nas izgubljeni. Kod onih što su automatski prešli medju starije cijonističke radenike, Savez je ispunio svoju dužnost spremivši ih za to. A to je jedna dobra strana Saveza. Ako je, kako smo naprijed rekli, stacionaran život u omladinskom savezu, bit će bez sumnje i stacionaran dotok starijih omladinaca u cijonističku gardu.

Oni pak što puni predanosti ostadoše u redovima omladinskog Saveza, ostadoše još uvijek čvrsto uz onu jedinu zadaću omladinskog pokreta, da za židovski centar u Palestini on bude odgoja čestitih ljudi u narodnom, socijalnom i moralnom pogledu. Možda su u nas danas rdave ekonomske prilike baš zaprijetkom, da se momentano ne može učiniti gotovo ništa za izobrazbu haluca, no u omladinskim redovima ima drugova i drugarica, koji čekaju prvu priliku za ispunjenje ove zadaće svoje. Ima ih, koji i preko toga izrađuju za Erec Israel u sebi židovskog čovjeka, a ima napokon i onih, a to je veći-

na, koji će biti i ostati Židovi galuta, ali potpuniji i bolji no što su roditelji bili.

A iznad svega toga nad Savezom lebdi duh cijonizma. Bez omladinskog Saveza iluzoran je svaki cijonistički rad u nas. Možda se odstupa od toga samo u najvećim gradovima. Cijonizam provincije, a to je danas sitni rad bez političke natruhe, listom ovisi od ono nekoliko djevojaka i mladića provincijalnog grada.

Tako se omladina približila svom petom sletu. Ako se taj slet obdržava u Novome Sadu, onda to nije bez tendencije. Do sada ima Savez najmanje članova iz Vojvodine. Sigurni smo, da će iza novosadskog sleta sljediti ondje etapa življeg i intenzivnijeg omladinskog, a po tom i cijonističkog rada. To sudimo barem po pripravama za slet. Možda je dosada židovskoj omladini Vojvodine manjkao onaj potrebn kontakt sa braćom. Biće da je ona bila suviše ograničila svoj pogled uskim horizontom svog miljea i nije mogla idejom zajedinstva, zajedničke pripadnosti, zajedničkih ciljeva i ideja obuhvatiti sve nas, koji smo tek politički bili od nje odijeljeni. Koliko je eno Sarajevo udaljeno od Zagreba, a kako li je Novi Sad bliz Beogradu, pa ipak ne ima razlike medju omladincem iz Sarajeva i Zagreba, dok se onaj iz Beograda i Novog Sada jedva i poznaju. A ne poznavajući čovjeka odbijaš instinktivno i ideje, što ti ih taj čovjek donosi.

Zbliženje nam treba, a ovo zблиženje i upoznavanje dat će slet. I ako nam novosadski slet donese samo to, to jest ako nam u punoj mjeri privede braću iz Vojvodine, onda je bio uspješni sastanak i za nas je ispunio svoju dužnost.

U Zagrebu, 13. VIII. 1924.

R. O.

Cijonistička Organizacija i Jewish Agency

I.

Na svom zadnjem zasijedanju u Londonu, Akcijoni Odbor nije formalno — legalno riješio krizu, u kojoj se danas nalazi cijonistička organizacija. Weizmann nije dobio punomoć, da sa onim jevrejskim krugovima Amerike, koji su voljni saradivati s cijonističkom organizacijom kod izgradnje Palestine, stvori takove definitivne zaključke, koji bi njima — po njihovom shvaćanju — omogućili ovu saradnju, a vjerojatno djelovali i na necijonističke krugove izvan Amerike, te bi i oni pristupili radu.

Zapravo ni Weizmann ni egzekutiva nisu zahtijevali, da im Akcijoni Odbor

dade ovakovu punomoć. Zasedanje Akcionog Odbora bilo je sazvano, da se on upozna s cijelim materijalom reorganizacije Jewish Agency i da stvori sve preduvjete za saziv jednog izvanrednog kongresa, koji bi, kao jedini zakonodavni forum cionističke organizacije, donio definitivnu odluku u svim pitanjima.

Misao da sâm Akcijoni Odbor donese konačnu odluku, niknula je za vrijeme samog zasjedanja i to tek onda, kad su se delegati Amerike i Palestine izjavili protiv saziva tog izvanrednog kongresa iz razloga posve tehničke naravi, a većina u Akcijonom Odboru prihvatila njihovo gledište. Akcijoni Odbor, međutim, nije htio, da sebi uzurpira prava, koja može da izvrši po ustavu naše organizacije jedino kongres. Time nije htio da osujeti legalizaciju Weizmannovih zahtjeva. Sam Weizmann naglasio je u zadnjoj svojoj replici, da ne traži jedar protuustavni zaključak i da stoga želi saziv vanrednog kongresa u zimi ove godine, no pristao je i na to, da Akcijoni Odbor primi predloge egzekutive u takovoj formi, da ona dođe barem u moralnu mogućnost, da nastavi pregovore. Drugim riječima: Akcijoni Odbor morao da odobri dosadašnji rad egzekutive oko proširenja Jewish Agency i imao je da egzekutivi dade mogućnost, da nastavi u tom pravcu svoj rad, koji je znatno prekoračio direktive, što ih je označio XIII. kongres.

Ovome je zahtjevu Weizmanna Akcijoni Odbor potpunoma udovoljio: 80% glasova odobrilo je dosadašnji rad egzekutive, a protiv nastavljanja tog rada u istom pravcu nije pao nijedan glas. Sama opozicija priznala je ovim glasovanjem i nekim svojim izjavama ispravnost Weizmannove primjedbe, da na njegove pozitivne prijedloge ne predleže nikakvi protuprijedlozi, već se drže žalobni govori, kojima se dakako ne postizava nikakav pozitivan rezultat. Najznačajnija je izjava Usiškinova, da se usteže od glasovanja o Jewish Agency, jer ako je on i protiv nje ipak uvida, da sada ne preostaje drugo, već ići započetim putem. To sve znači fijasko jedne ideologije, za koju se Usiškin borio s tolikim otporom, da je zbog nje na XIII. kongresu morao napustiti svoje mjesto u egzekutivi, a Grünbaum i njegova grupa zastupali su je tolikim elanom, da se nisu prezali ni demagoških metoda.

I rezultat glasanja i tok rasprava, naročito pak ovaj slom ideologije »odeskog komiteja« i formalističkoga »demokratizma« Jichaka Grünbauma dao je egzekutivi odnosno Weizmannu one preduvjete, da započetu svoju akciju nastavi i dovede do takvoga stadija, da će još jedino preostati, da kongres dade svoju privolu za konačno proširenje i sam način proširenja Jewish Agency. Formalna legalizacija odložena je za nekoliko mjeseci — do ljeta 1925. godine, kad će da se sastane redoviti naš kongres.

Ovo razmatranje bilo je potrebno, jer se mnogima čini, da je Weizmannu opet osujećen plodonosan rad. Naročito važnim čini mi se još i to, što su delegati iz Amerike pristali na ovakovo riješenje, gdje su oni godinama najkonzekventniji i najgorljiviji pristaše Weizmannovih nastojanja.

Držim, da se možemo nadati, da će se u dogledno doba postići oni rezultati, koje očekuje Weizmann i da se što prije ukloni stagnacija, koja je nastala kod izgradnje Palestine.

II.

U stvari je ono, što sada hoće da postigne egzekutiva proširenjem Jewish Agency, poslije rata pokušano već u više puta: da se naime jevrejski krugovi, koji stoje izvan cionističke organizacije, privuku propalestinskom radu.

Najozbiljniji i najintenzivniji pokušaj, da se to postigne, bio je osnutak Keren Hajesoda i razne akcije za taj fond. Bilo bi interesantno i baš u ovaj čas važno, da sebi predočimo cio historijat toga fonda. Činilo nam se, da je osnutkom Keren Hajesoda stvoren instrumenat, koji će da pored toga, da sistematizuje sakupljanje novčanih sredstava (za razliku od Keren Kajemeta, koji je ovisan od slučajnih darova i akcija), pružiti necijonistima mogućnost, da prilože novac za palestinski rad, a da se ne angažuje za cionističku ideologiju. A povrh toga, da aktivno suradjuju kod ovog specijalnog rada. To je bilo izričito predviđeno onom ustanovom Karen Hajesoda, koja obećaje utjecaj svih prinosnika — po od njih izabranom Councilu — na palestinski rad, koji će se obavljati sredstvima tog fonda. Pošto sredstva Keren Hajesoda pokrivaju cijeli palestinski budžet, t. j. sve, što se sa strane organizacije u Palestini stvara i poduzima, značila je ova ustanova i to, da će i necijonisti utjecati na palestinski rad.

Ako danas kritički promotrimo dosadašnje uspjehe Keren Hajesoda, moramo doduše priznati, da je postignuto mnogo, i ne samo u materijalnom, nego i moralnom pogledu. Uspjelo je, da mobilizujemo pojedine ličnosti i male grupe za našu stvar, koja im je do tada bila tuđa. No ni izdaleka nije postignut onaj veliki efekat, na koji smo računali nakon mnogih kalkulacija, koje su se konačno pokazale neispravnima. Pogriješka naših kalkila ležala je bez sumnje u tome, što smo situaciju prosudjivali psihologijom dvadesetpetgodišnje cionističke tradicije, a zanemarivali psihologiju novajlija, kojima je još strano naše gledište. Kazivali smo: mi smo, cionistička organizacija, manjina jevrejskog naroda, izdržali u napornome radu usprkos svih teškoća i nismo klonuli usprkos najvećeg pesimizma naše okoline. Danas nismo više oni utopiste od jučer, kojima se mogao pridružiti jedino čovjek revolucionarnoga poleta; naša ideja prešla je u stadij realnosti i vi, svi Jevreji, koji se još niste posve otudjili od vašeg jevrejstva, darujte i saradjujte; mi barjaktari koracat ćemo i dalje naprijed, snosit ćemo i dalje svu odgovornost, jer mi znamo najbolje što hoćemo i kako moramo, a vi budite uz nas, da pojačate naše snagu; ne možemo više bez vas, ali ni vi bez nas. Tako smo govorili u mnogim varijantima — no oni nisu došli. Nisu došli u onim masama, kako smo mi, a i nejevrejski svijet očekivali.

I tako je Weizmann morao da traži drugi izlaz. Mora da ga traži tim upornije, jer se one mase nisu maknule ni nakon mnogih proricanja Grünbauma, koji je već na zadnjem kongresu konzekvent-

no pobijao Weizmannovu tezu, a obećao, da će se židovske mase istočne Evrope dići i ako notabli sjev. Amerike ne će stajati uz nas. A zapravo i sada Weizmann traži, što je već i prije pokušao, no ide drugim putem. Dok je prije tražio novac i obećavao mogućnost saradnje, danas nudi saradnju, za koju mu obećavaju novac. Dok smo kod koncepcije Keren Hajesoda, ako smo htjeli biti konzekventni, morali računati s time, da će necijonisti dobiti znatan utjecaj na palestinski rad u onako velikoj mjeri, kako smo očekivali njihove materijalne žrtve, danas im ustupamo ovaj utjecaj u očekivanju tih žrtava. To je, na jednostavnu formulu svedena bit velikoga problema Jewish Agency.

O. N.

(Nastavit će se.)

Nakon sjednice Akcionog Odbora

Cionističko centralno glasilo »Hao-lam« piše:

Već se u nas uobičajilo, da se »prije« i »poslije« svake sjednice Akcionog Odbora pišu uvodnici. Prije sjednice navješta se njene zadaće, iza nje pravi se bilanca, a oboje čini se često samo iz učtivosti. No ovoga puta dolaze ove naše riječi iz prijekne potrebe (kako bi si ova »poslije« predočili kao jedan od problema časa u životu naše organizacije. Što da se učini sada nakon što smo cijeli jedan tjedan sprovedi sa referatima i debatama iza zatvorenih vratiju komisija, te nakon što smo si trli glave tražeći ovu ili onu oštroumnu formulu. Ukratko, nakon što je sve rečeno što se je moglo reći i što je već tisuć puta bilo rečeno i konačno nakon što smo opet jednom zaključili ono, što se silom prilika moralo zaključiti i što se je već nekoliko puta, što jedno- što više-glasno primilo — hoće li konačno naši prijatelji shvatiti što od nas traži život? Hoće li se uzdići da ispune dužnost svakog obrazovanog i odgovornog čovjeka i javnog radnika, da se prilagode onome, što mora da dođe, da to prihvate i dadu mu vlastiti žig?

Govorit ćemo iskreno i otvoreno: Jewish Agency bit će stvorena. Danas nema više sumnje, da je cionističko javno mnijenje velikom većinom za nju. Zahtjeva je veliki dio naše organizacije s obje strane Oceana i vidi u njoj napredovanje našeg pokreta žele je i vide u njoj jedini put za ostvarenje naše ideje u blizjoj budućnosti. Zaključak za zaključkom stvara se na našim sjednicama i svi jasno pokazuju volju, da se ovo pitanje što brže riješi na način, koji je dr. Weizmann predložio na XIII. kongresu. Jedna od najvažnijih frakcija, hitahdut, izjavila je već u nekoliko puta, da pristaje na proširenje. A protiv uvjeta, koje postavlja hitahdut nije se izjavio nijedan zagovaratelj proširenja, a najmanje je protiv njih sam dr. Weizmann. Pa i krugovi, koji se imaju privući proširenjem Jewish Agency nisu se do sada izjavili protiv njih. Iz toga jasno proizlazi, da je princip za proširenje već primljen i da nema mogućnosti, da se zapriječi proširenje i njen smisao promijeni zamršenim rezolucijama. Imajući u vidu ovakovo stanje stvari, bila bi duž-

nost čuvara čistoće cionističke ideje da se prilagode ili bolje, da prilagode stanje stvari našim potrebama. Kako nema više sumnje, da ćete Vi to učiniti, ne bi li bilo bolje da to učinite na dostojan način? Kad smo već pri tome, da saradujemo s novim ljudima, ne bi li bilo bolje, poći im nasusret u prijateljstvu i s povjerenjem? Kad već provadamo važnu promjenu u sistemu našeg rada, nije li tačnije, da to učinimo brzo i složno i kad smo već toliko zabrinuti za čistoću naše ideje i organizacije, nije li bolje, da se svi složimo u čvrstoj volji, da još jače fundiramo našu ideju i izgradimo našu organizaciju? To je problem ovog časa: hoće li poslije ove sjednice, koja je ponovno prevagnula vagu na strani proširenja, hoće li se sada dovršiti borbe, hoće li nastati novi osjećaj odgovornosti za sudbinu našeg pokreta, hoće li se sada provesti ono, o čemu se uvijek govori, hoće li se naša srca okrenuti najvažnijoj zadaći časa, skupljanju sila, jačanju naše životne volje, oplodnjenju cionističke misli? Stojimo pred velikim ispitom i samo na nama je, da dokažemo, da smo u istinu stvaralačka sila u povijesti našeg naroda, da nama ne vladaju prilike, već smo dosta jaki, da njih svladamo.

Osnutak halučke farme

Na ovome mjestu kao i u ostalim našim listovima pisalo se već mnogo o osnutku jugoslavenske halučke farme u Palestini. Najprije se govorilo o potrebi takove kolonije, onda o potrebi da se halucima dade pravi djelokrug i omogućiti rad u Palestini i konačno se neprestano pozivalo našu javnost, da potpomogne stvaranje farme. Ali do danas još nije bilo moguće, da se piše ma i približno o principima i načinu osnutka, o strukturi i načinu rada ove farme. Mislim, da će mnoge zanimati, kako je sve to zamišljeno i kako će ta farma izgledati.

Za bazu razvijanja našeg plana služila su nam iskustva stečena u židovskoj kolonizaciji Palestine tokom 50 godina. Do sada naseljavalo se na mnogo raznih načina: kolonije stvarali su sami useljenici, barun Rothschild, razne institucije, društva i Keren Kajemet, i to na zadružnoj i individualnoj bazi. Ovi naseljenici bili su djelomično vješti poljoprivredi, a djelomično bili su posve neiskusni novajlije. Uspjeh ovog pedesetgodišnjeg rada je velik i očevidan, treba samo proći Palestinom, da se o tom uvjeri. Naravno, da se pri tome pravilo i mnogo pogriješaka. Neću, da se ovdje upustim u kritiku rada ovih organizacija. Bio je to početak, nije se poznavalo palestinske prilike, mentalitet ljudskog materijala, a sama poljoprivreda bila je Židovima posve nova. S druge strane pako postoji u Palestini nekoliko starih njemačkih templerskih kolonija. Kolonisti bili su pravi njemački seljaci, koji su u Palestinu došli i naselili se pomoću njemačke vlade. Kao pravi Nijemci — solidni i marljivi — kao pravi seljaci — stručno vanredno sposobni — oni su mogli svoje kolonije izgraditi brže, bolje i ljepše. Od njih smo mnogo naučili i još mnogo možemo da učimo. Koliko smo našim vlastitim radom stekli mnoga iskustava, koja će nas očuvati od ponovnih pogriješaka, njihov nam rad pokazuje pravac, kojim treba da idemo i

mi. Jasno da je naša kolonizacija druge naravi i da mi ne možemo i ne smijemo u svemu kopirati Nijemce. Ali oni nam mogu da služe kao primjer, koli kao vrsni seljaci, toliko kao dobri ekonomski i praktičari. Njihovo vanredno znanje i njihove već prokušane metode neka nam budu putokazom.

Kod osnutka naše kolonije vode nas u glavnome četiri principa: ekonomičnost, rentabilnost, budućnost razvitka i garancija za uspjeh. Sa sredstvima, koja nam stoje na raspolaganju, ne može se mnogo stvarati — to će se vidjeti iz postavljenog budžeta — pa mora da postupamo sa najvećom ekonomijom. Oprezno započet ćemo investicijama, koje treba smanjiti na minimum, jer je jedna od najvećih manjkavosti svih palestinskih poduzeća, da im poslije osnutka ostaje premaleni kapital za pogon. Ako govorim o rentabilnosti, ne mislim tu rentabilnost u ovdašnjem smislu. Još se ni jedan seljak u Palestini nije obogatio. Ako se riješio duga i uredio gospodarstvo, mnogo je, pa je to i dokaz, da mu je rad bio dobar i sistematski i da je upotrebljavao dobre metode i uveo rentabilne kulture. Rentabilnost palestinskog poljoprivrednog gospodarstva uvjetovana je u prvom redu blizinom dobrog trga. Baš poradi toga nismo mogli da bez daljnijega prihvatimo ponude Keren Kajemeta. Odbili smo dva ponudjena mjesta, jer s našim sredstvima ne bi tamo mogli osnovati farmu kako treba. Mora da pazimo na kvalitet zemlje, na mogućnost prodaje produkata, t. j. udaljenost od trga, na količinu vode, na položaj u zdravstvenom pogledu i drugo. Zemlja će da bude po svom sastavu barem prosječne kvalitete palestinskog tla, a mora se amelioracijom, prirodnim i umjetnim gnojivom, te racionalnim obradivanjem popraviti. Kako je parcela od 100 dunuma (od prilike 9 hekt.) kod palestinskih prilika, koje radi pomanjkanja jakog konzuma i u svako doba povoljnog trga, ne dozvoljavaju svagdje posve intenzivno obradivanje, dosta malena, moramo poći srednjim putem jednog poluintenzivnog načina obradivanja. To znači u glavnome: produkciranje hrane za marvu, mljekarstvo, povrćarstvo, gajenje duhana i pokrivanje potreba vlastite prehrane. Za ovaj način potrebna je uredba za natapanje, pa se i ova okolnost mora uzeti u obzir kod izbora mjesta. Ne manje važna su komunikaciona sredstva sa blizim trgovima u gradovima. Dobra cesta iz kolonije u grad i blizina dovoljno već garantuju ekonomsko prosperiranje.

Jedno od najvažnijih pitanja je izbor samih naseljenika. U ovom će se pitanju postupati po nekim principima, koje je usvojio i Radni Odbor i halucim. Naseljenici mora da budu izobraženi u poljoprivredi, mora da poznavaju sve poteškoće palestinskog gospodarstva i moraju u moralnom pogledu biti bezprikorni. Stoga u prvom redu dolazi u obzir grupa onih halucim, koji su već nekoliko godina u Palestini radili u poljoprivredi i stekli potrebno znanje i iskustva. Ova se grupa danas sastoji samo od 6 članova, jer su se nekolicina vratila u Jugoslaviju, a nekoliko ih radi u drugim strukama u Palestini. Grupa predlagat će Radnom Odboru nove članove, a on će ispitivati i potvrđivati predloge grupe. Konačnu

odluku ima da daje uprava Keren Kajemeta u Jerusolimu, s kojom će grupa sklopiti ugovor o nasljednom zakupu zemljišta. Pokraj ovog ugovora morat će svaki član grupe potpisati posebno utanačenje sa Radnim Odborom. Ovo još nije konačno redigirano, no mogu da iznesem najvažnije ustanove.

Farma odnosno naseljenici dobivaju u Jugoslaviji namaknuti instalacioni kapital kao dugogodišnji beskametni zajam. Godišnjim obrocima moraju oni da svoj dug otplate u 45 godina. Radni Odbor upotrebljavat će ovaj novac za povećanje kolonije naseljivanjem novih naseljenika. Time ovaj kapital nije stalno uložen u mrtve investicije, već je omogućena cirkulacija, i uvijek ponovno upotrebljavanje istog novca kod izgradnje kolonije.

Novi članovi grupe morat će u koloniji raditi jedno pokusno vrijeme. Ova je ustanova vrlo važna, jer će se na taj način moći grupa i Radni Odbor uvjeriti o kvalifikacijama dotičnoga, a on sam imat će najbolju priliku da svoje znanje upotpuni, upozna mjesto, gdje će biti naseljen, način obradivanja i da se aklimatizira. Osim toga imat će halucim iz Jugoslavije mjesto, gdje će imati mogućnost rada. Naravno, da se oni i prije nego dodju na farmu, moraju izobraziti i bar poznavati glavne poljodjelske i vrtljarske poslove.

Farma će se osnovati na bazi kooperativnog zadrugarstva, no to ima da bude samo prelazna perioda, koja će predvidljivo trajati 2—3 godine. Zajedničkim gospodarstvom upravljat će jedan po samoj grupi izabrani član. Svrha ovog zajedničkog gospodarenja u prvim godinama je lakše obavljanje amelioracije, zidanje kuća i gospodarskih zgrada i općeg uredjenja gospodarstva. Nakon što su se obavili ovi prvi i glavni poslovi, grupa će podijeliti gospodarstvo na 10 jednaka dijela i svaki će kolonista upravljati sam svojim posjedom, koji će se sastojati od 100 dunuma zakupne zemlje, kuće i gospodarske zgrade, 2 krave, 1 ili 2 konja, te gospodarskih strojeva. Ovaj prelaz u individualno gospodarenje ne znači prekidanje kooperativnog rada. Svi veliki strojevi (za sijanje, košenje i vršenje) ostat će zajedničko vlasništvo cijele kolonije. Isto tako sve nepokretnine, koje se ne mogu dijeliti. Kupovanje i prodavanje produkata, provodjanje velikih radova obavljat će se i nadalje kooperacijom svih kolonista.

Rekao sam već, da su sredstva, koja nam stoje na raspolaganju veoma ograničena. Budžet, koji smo predložili Radnom Odboru, je minimalan. Svaka druga organizacija sigurno bi za osnutak kolonije od 10 porodica uzela u obzir veći budžet. Ali mi smo morali računati, da ne ćemo moći namaknuti više od 3000 funti. Materijal za gradnju kuća i gospodarskih zgrada, veliki dio živog i mrtvog inventara nabavljen je ovdje i otpremićemo ga naskoro u Palestinu. Ne mogu se za sada upustiti u detalje o načinu izgradnje same kolonije. Hoće li kuće biti zidane ili od drva, ovisi o količini i kvalitetu građevnog materijala, koji ćemo ovdje dobiti. Svakako ćemo nastojati, da što više kapitala ostane raspoloživo za nabavu dobrih krava i uredjenje mljekarstva. Jedna ili dvije loše žetve, koje su neizbježive u prvim godinama na tek

kupljenom zemljištu, koje je iscrpljeno po prijašnjem gospodarstvu, ne smiju za nas biti sudbonosne. Mješovitim gospodarstvom nastojat ćemo da unaprijed uklonimo mogućnost totalnog neuspjeha u prvoj godini. U ovu svrhu moramo veliki dio budžeta rezervirati za pogon. Prema svim ovim okolnostima sastavili smo provizorno slijedeći budžet:

Gradnje	LE 1100.—
Nabava živog inventara	650.—
Nabava mrtvog inventara	250.—
Kapital za pogon	1000.—
Ukupno LE	3000.—

Mislimo, da je to način, kojim ćemo koloniju osnovati na zdravom temelju i dati joj mogućnost, da se razvije brzo i dobro.

J. Altman.

Kako Keren Hajesod gradi Irec Israel

Piše Moriss Rothenberg, predsjednik direktorija američkog Keren Hajesoda.

Zadaća, što je Keren Hajesod u Palestini ima da izvrši, je dvostruka. Sastoji se u tome, da prvo uščuva pozicije, institucije i uredbe, što već postoje i drugo, da im unapredi razvitak i umnoženje. Prvo je u izvjesnom smislu još i važnije od drugoga, jer ako ne uščuvamo ono, što smo već sagradili, ne ćemo moći nastaviti s gradnjom. Istina je doduše, da radu za uzdržanje onog, što već postoji, manjka čar novoga i da ga smatramo dovoljno osiguranim.

Svi nacionalni ekonomski slažu se u tome, da su zemlja i narod oni osnovni faktori, od kojih ovisi uspijevanje jedne nacije; razlikuju se samo u pitanju, koji je od tih faktora važniji. U koliko se to tiče židovske narodne domaje u Palestini složiti će se svi u tome, da su najvažniji stavak naše aktive oni Židovi, što u Palestini žive i rade. Našu vrijednost određuje kvaliteta i broj naših pionira. Što se tiče kvalitete, obilujemo ljudima, koji uspješno mogu da konkurišu sa svim onim pionirima, o kojima povijest javlja, da su otkrili i naselili divlje i nenapućene krajeve svijeta. Muževi su to i žene, koji su svoje nade i želje povezali sa zadaćom svog naroda; ljudi su to, koji su sami sebe napustili, da se u svom narodu ponovno nadju, da svoj život, koji je uslijed okrutnosti galuta postao neharmoničan, dovedu opet u novu harmoniju.

Prva je briga Keren Hajesoda, da broj i kvalitetu žid. pučanstva u Palestini održi intaktnom, i da mu omogući porast. Ovu svoju zadaću vrši K. H. raznim metodama. Najvažnije su od njih: uredjivanje imigracije tako, da se useljenici potpomažu u njihovoj postojbini i na putovanju; nadalje sistematska skrb za useljenike od časa, kad dodju u zemlju, gdje ih se provadja kroz carinske organe i onima pako, koji su bez sredstava, nalazi se stan, dok ne nadju uposlenja i konačno da podijeljivanje zajmova stvore prilike za zaradu, za nabavak alata ili plaćanje najma.

U god. 1923. poraslo je židovsko pučanstvo nažalost samo za 4000 duša, no ovaj manjak izjednačen velikim prirastom u prvim mjesecima god. 1923./24. Maleni prirast u god. 1923. moramo svesti na to, da Keren Hajesod nije raspolagao s do-

voljno novaca, da provede nužne radove i gospodarske mjere i da tako predusretne gospodarskoj depresiji. Ovo prolazno usporenje tempa obnove, ne smije da nas smete ili potišti. Već smo premnogo kriza proživjeli, a da bi nas to zastrašilo. Novajlije će se uprepariti kod izvještaja o gospodarskoj stagnaciji, neuposlenosti i seljenja iz zemlje. Mi pako znamo, da u ogromnom preduzeću, što smo ga preuzeli na se, put našeg napredovanja, ne može da bude ravan i bez zapreka. U stvarima, koje se tiču ljudstva nema ravnih puteva. Naš napredak možemo usporediti tokom jedne rijeke, koja u glavnom nastoji da zadrži uvijek isti smjer, no često skreće s pravog puta, pače se pričinja, kao da se vraća natrag.

Nova bujica useljenika. Ispravnost ovog zakona razvitka jasno se razabire iz činjenice, da se poslije depresije u god. 1923., za koje se činilo, kao da linija našeg razvitka opada, pojavljuju novi izgledi, nove radne prilike, a velika bujica novih useljenika stvara nov razvitak. U aprilu ove godine nastao je za židovsko useljivanje vrlo povoljan obrat. Ponajbolje se to razabire iz statistika, što su ih objelodanili useljenički odsjek palestinske vlade i palestinske cionističke egzekutive. Dok je za prva tri mjeseca god. 1924. zbog nepovoljnih gospodarskih prilika u zemlji useljivanje spalo na mjesečno 500 osoba, iskazuje april porast do poprečne visine u prijašnjim mjesecima t. j. 1000 osoba. Ovamo je ubrojeno i nekoliko stotina haluca, koji su otpremljeni na duhanske nasade i ostale gospodarske centre. Prema izvještajima palestinskih ureda biva useljivanje u Palestinu u zadnje vrijeme sve više »obiteljskom stvari«. Od 361 muža, što su se u aprilu uselili u zemlju, 148 je došlo sa svojim obiteljima. U tom mjesecu došlo je ukupno 182 obitelji s 617 duša u zemlju. Razlog ovom pojačanom useljivanju Židova u Palestinu moramo tražiti u tome, što su se poboljšale radne prilike i što je nezaposlenost spala na minimum.

Zdravstvo. K radu, čija se dobrobit ne proteže samo na Židove, već i njenu blagodat uživaju i palestinski Arapi, brojimo zdravstvo. Ova se djelatnost raspada u mnogo grana. Imamo jerusolimsku bolnicu i školu za odgajanje sestara, bolnice u Tel Avivu, Hajfi i Safedu, ljekarnu za siromahe u Hebronu i Tiberiasu. Svim ovim institucijama zajednički upravlja Keren Hajesod, ženska organizacija Hadasa i Joint Distribution Committee, a nose zajedničko ime »Sanitarna organizacija Hadasa«. Keren Hajesod provadja i medicinski rad u Kupat Holim i radničkim bolesničkim blagajnama. Bolesnička blagajna imade oko 5000 članova, koji zajedno sa svojim obiteljima broje 12.000 duša, a dobivaju liječniku pomoć, novčanu potporu za vrijeme bolesti i prilike za rekonvalescenciju. Polako se uništaje i insekt, što prenaša malariju, a i trahom, opasna očna bolest, pobija se s uspjehom.

Školstvo. Hebrejsko školstvo u Palestini služi našim najvišim idealima. Bez nje, moguće bi nam uspjelo, da u Palestinu naselimo veće židovsko pučanstvo, no ne bismo imali narodne židovske domaje. Zadržimo se stoga časak kod velikod židovskog odgojnog djela! U 130 škola dnevno se podučaje bilo u školskim soba-

ma, radionicama, igralištima ili vrtovima oko 13.000 djece. Ove građane buduće židovske domaje podučaje preko 500 učitelja, koji predstavljaju najpožrtvovnije muševce i žene svijeta. Pred našim se očima zbiva stvaranje novih vrijednota, koje se obavlja bez ikakove poze, mirno iz dana u dan, a ipak je taj rad odlučujući faktor kod izgradnje naše narodne domaje. Živa sila ovog nastavnog sistema, koji nam zajedno s hebrejskom univerzom, što se gradi na brijegu Skopus, predstavlja izvor židovske kulture i nauke, djelo je Keren Hajesoda.

Kolonije kao glavna aktiva. Do sada sam se pozabavio s onom stranom rada KH, kojem je zadaća, da uščuva naše ljudske vrijednote u Palestini, kao dio opće naše aktive. Što se tiče daljnje naše aktive, to gospodarska kolonizacija stoji na prvom mjestu. KH je preuzeo obvezu, da potpomaže gospodarsku kolonizaciju, jer je ona osnova cijele naše zadaće u Palestini, bez koje ne možemo postići gospodarsku nezavisnost. Faktat jest, da i u zemlji, kakova je Palestina, gdje gospodarstvo još nije razvijeno, prvi počeci gospodarenja iziskuju velike pripomoći sa strane vlade. Stoga je i svim onima, koji su ozbiljnije proučili problem palestinske kolonizacije postalo jasno, da ponajveći dio naših sredstava i nastojanja moramo da koncentriramo na gospodarsku kolonizaciju. Ova politika nažalost još nije sasvim provedena u praksi.

Na osnovu jednog pregleda, što ga je gospodarski odio cionističke egzekutive sastavio, možemo u razvitku naših kolonija zapaziti zamjeran napredak. Broj kolonija, koje su cionističkom gospodarskom cdjeljenju bile podređene iznaša 43 spram 35 u prošloj godini. Od ovih kolonija 37 ih se nalazi na zemljištu Narodnog Fonda, čiji je pripralni amelioracioni rad u velike olakšao kolonizaciju. 30 od ovih kolonija osnovao je KH, 4 su osnovane potporom KH, a ostale se sastoje iz grupa muških i ženskih haluca, koji se pripravljaju za samostalni gospodarski rad.

Pedesetpostotno uvećanje broja kolonista. Od 34 kolonija 15 ih je »individualnih«. Ukupno je u njima uposleno 2324 muševa i žena spram 1321 u prošloj godini, što znači porast od 50%. U doba, za koje vrijedi ovaj izvještaj, porasao je broj ukupnog pučanstva u kolonijama od 2000 na 3000, što takodjer znači porast od 50%.

Istovremeno se razvijaju i stare kolonije, na taj način, da im se uvećava tlo i uredjaj, te da im se tako omogući, da se same uzdržavaju. U prva 4 mjeseca ove gospodarske godine, koja je započela oktobrom prošle godine, utrošeno je već dvije trećine budžeta predviđenog za kolonizacioni rad cijele godine. Ovi veliki izdaci, koji dosižu 360.000 dolara, bili su potrebni zbog nerazmjerno velikih investicija, kod kojih se znatne svote moraju unaprijed plaćati. Veliko poboljšanje, koje se u zadnje vrijeme u gospodarskom položaju Palestine zapaža, stalno je, pa se može ustvrditi, da je nezaposlenosti nestalo, a to je i potkralo palestinsku vladu, da podvostruči broj dozvola za useljavanje. U prvom redu imamo to da zahvalimo razvitku naše ratarske kolonizacije, napose uvedenju sadjejnja duhana u

većoj mjeri nego do sada. Kako izgleda većina kolonija poprimilo je ovu granu gospodarstva, tako, da će duhan uskoro kraj naranča i vina postati najvažniji predmet Palestine.

Stari gradovi i moderna predgradja. Paralelno sa širenjem mreže naših ratarskih kolonija u Palestini ide i proces razvitka gradova i gradnja predgradja izvan samih starih gradova. Ova predgradja zadovoljavaju najmodernijim zahtjevima. U zbilji su to novi gradovi, koji se dižu van zidina Jerusolima, Hajfe, Tiberiasa i Jafe. Iovi su to Tel Avivi, a ne će proći mnogo vremena, kad će poput Tel Aviva postati gospodarski i kulturni centri Palestine.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Poljska. Zastupnik radničke banke u Palestini g. Jehuda Leviatow raspao je u ist. Galiciji 4000 dionica ove banke. Odbor, koji je konstituiran, obvezao se prodati još 1000 dionica.

Prema službenom buletinu poljskog ministarstva izlaze u Poljskoj 53 židovskih novina. Od toga su 11 dnevnika, 26 tjednika, 3 polumjesečnika, 13 mjesečnika. 5 izlaze na hebrejskom jeziku. 12 listova su neutralni, 9 cionistički.

Domergue i Židovi. U malom gradiću El Arab u Algiru, gdje žive većinom Židovi, bio je kod suda namješten mladi francuski činovnik. Mladi Francuz zalazio je mnogo u inteligentne židovske krugove, i kad se je ispraznilo mjesto tajnika u El Arabu, a općina nije našla novoga, ponudio se je mladi činovnik, da ovo mjesto ispuni u svojim slobodnim časovima. Time je svoju malenu plaću od 120 franaka povisio. Ovaj mladi Francuz bio je Gaston Doumergue, sadašnji predsjednik francuske republike.

Proširenje Jewish Agency. Za 15. septembra sazvana je u Krakov sjednica Agudat Jisrael. Sjednica imat će u prvom redu da se pozabavi pitanjem, kakav stav da zauzme Aguda k Jewish Agency, te o učestvovanju njenih pripomoćnih organizacija kod radova židovske svjetske pripomoćne konferencije, koja će se održavati od 22. do 27. augusta u Karlovim Varima.

Mexiko hoće da primi židovske bjegunce. Predsjednik republike Mexiko Calles izjavio je prigodom svog boravka u U. S. A., da bi mexikanska vlada s veseljem pozdravila jaku židovsku imigraciju. Vlada će dozvoliti naseljenje svim poljoprivrednim i industrijskim radnicima. Nadalje izjavljuje Calles, da on pregovara sa egzekutivom americko-židovskog kongresa, sa pripomoćnim društvom His i židovskom radničkom organizacijom. Predsjednik Calles predložio je sljedeće: americko židovstvo garantira svotu od dva milijuna dolara, koja je svota potrebna za naseljenje židovskih bjegunaca. Mexikanska će vlada sa svoje strane staviti na raspolaganje zemljište za jednu židovsku naseobinu u velikom stilu. Nadalje će odustati, da novi naseljenici plaćaju porez na zemlju. Mexikanski konzuli cijelog svijeta bili bi upućeni, da od Židova ne uzmu novaca za vizu.

Profesor Quide o židovskom problemu. Poznati njemački pacifista i duševni vođa njemačke demokracije, prof. Quide izjavio je prigodom intervjua sa dopisnikom varšavskog »Hajnta«: Židovsko pitanje i njegovo rješenje jedan je od glavnih temeljnih principa pacifističkog pokreta. Mi njemački pacifiste uvijek smo protestovali protiv progona Židova u Rusiji i drugim zemljama. Na našem zadnjem internacionalnom kongresu u Haagu zahtijevao sam, da se stvori specijalno neutralno sudište, gdje će sve narodne manjine, naročito eksteritorijalni Židovi moći podnijeti pritužbe. Moj je predlog onda bio odbijen, jer se smatrao utopističkim.

Što se tiče cionističkog pokreta, to bi mi pacifisti, i ako ne bi Židovi imali historijskog prava na Palestinu, njima priznavali pravo narodne domaje. Mi gojimo jake simpatije za ideju, da se podigne dom židovskome narodu u Palestini na temelju Balfourove deklaracije, naravno uz uvjet, da se osiguraju prava Arapa, koji žive u Palestini.

Židovi na dalekom Istoku. Zastupnica americkih Bnei-Brit loža, gdje B. Pewsner, boravila

je po nalogu svog reda dvije godine u istočnoj Aziji, Africi i Australiji. Uredniku »Volka« u Rigi dala je sljedeće zanimive podatke o životu Židova u istočnoj Aziji i Australiji:

»U Indiji boravila sam u općini crnih Židova, koji se nazivlju Bnei Izrael, i prema tradiciji žive u Indiji još od razorenja prvog žid. kraljevstva. Ove općine slave sve žid. blagdane izuzev Purima, koji im je potpunoma nepoznat. Glavna im je općina u Bombayu, a broji 8000 duša. Bave se zanatom i malotrgovinom, no u većim gradovima nalazi se među njima i inteligencije. I među engleskim činovnicima nalazi se mnogo pristaša njihove sekte. Do prije stotina godina nije se za njih u opće znalo, tek jedan misionar otkrio ih je slučajno za jednog svog putovanja po Indiji. Odonda se ovi crni Židovi interesiraju za naobrazbu. I ako se po vanjštini razlikuju od ostalog pučanstva, ipak se jasno razabire asimilacija.

Sasvim drugi tip ljudi predstavljaju nam takozvani arapski Židovi, koji većinom potječu iz Bagdada, a u Indiji imadu velike trgovine. Poglavito su finansijeri i vlasnici indijske pamučne industrije. U Indiji živi oko 10.000 arapskih Židova, no kulturni im je nivo usprkos blagostanja vrlo nizak. S crnim Židovima nisu u nikakvoj vezi, što više između obih djelova vlada veliki antagonizam. Arapski Židovi žive vrlo religiozno, no za židovski odgoj svoje omladine nemaju smisla.

U Kini, gdje stanuje oko 30.000 Židova, mogla je gdje Pewsner da ustanovi, da se proces narodnog razvitka ustaljuje. No zbog toga, što Židovi ondje ne stanuju u zatvorenim kompleksima, postoje za njih velika opasnost asimilacije. Većina kineskih Židova imade po više žena, no ipak izbjegavaju miješanu ženidbu.

U Japanu imade malo Židova, jer vlada tjera iz zemlje elemente stranih rasa. Većina Japanskih Židova uselila se u Japan za vrijeme japansko-ruskog rata. U posljednje vrijeme prisiljeni su i ovi Židovi, da ostave zemlju. Oni, koji još u Japanu borave, tako su asimilirani, da se o specifično židovskom životu u Japanu ne može govoriti.

Medju 6.000.000 australskog pučanstva imade 20.000 Židova. Odnosaji između Židova i ostalog pučanstva nijesu baš najbolji, jer Australci, koji se bave samo ratarstvom, preziru Židove koji se bave samo trgovinom.

Tek u posljednje vrijeme počele su se i neke žid. obitelji baviti ratarstvom. Uslijed progona sa strane australskih ratara bili su prisiljeni, da se kane toga posla i da se povrate u gradove.

Povoljniji je položaj Židova u Novoj Zelandiji, gdje stanuje oko 2.000 Židova na milijun ostalog pučanstva. U gospodarskom životu ove zemlje igraju Židovi kao industrijalci veliku ulogu. Cijela industrija ima svoj opstanak da zahvali žid. inicijativi. Dok se u australskih Židova ne zapaža baš jaki, kulturni život, to je židovski kulturni rad u Novoj Zelandiji vrlo intenzivan.

Rothschildov muzej u Frankfurtu. Poznato je, da kuća osnivača Rothschildove bankarske dinastije Mayer Ansel Rothschilda u bivšoj Judengasse u Frankfurtu na Mainu još i danas postoji, a općinstvu bilo je dopušteno, da je posjećuje. Nedavno uređen je u Frankfurtu novi Rothschildski muzej, a nalazi se u zgradi banke, što ju je frankfurtska firma Rothschild oko 1800. godine sagradila u ondašnjoj Judengasse, koja se danas zove Börnergasse. U vrijeme, kad se ova kuća gradila nalazio se ondje ulaz u geto, t. zv. »Fahrtor«. Do smrti zadnjeg frankfurtskog Rothschilda god. 1901. služila je kuća u bankovne svrhe, poslije bila je prazna, a za vrijeme rata služila je u dobrotvorne svrhe.

God. 1922. darovala je udovala Wilhelma Rothschilda ovu kuću frankfurtskoj općini uz uvjet, da Rothschildski obiteljski muzej i zbirka židovskih starina, koji su se nalazili u prvom spratu ušćuvaju svoj prvotni oblik. Muzej je već uređen. U prvi sprat ulazi se kroz prostorije šefa i prokuriste. Dva stara pisaca stola uz prozore služili su zadnjim frankfurtskim Rothschildima, Wilhelmu i Mayer Karlu Rothschildu, dok na drugom kraju ne baš velike sobe, stoje dva pisaca stola u stilu Biedermeyer za prokuriste. Pisać stolovi obiju šefova bili su rastavljeni zelenim zastorom, jer braća nisu živjeli u slozi, pa nisu htjeli, da se vide.

Kraj sobe šefova nalazi se soba za konferencije, u kojoj se nalazi uspjeli portret gospođe Guldle, što ga je naslikao Moritz Daniel Oppenheim. U jednom kutu sobe za konferencije nalazi se blagajna. To je jednostavni željezni ormar, lijepo ukrašen. Interesantno je, da se blagajne ne može

otvoriti, jer se izgubila lozinka, prema kojoj su se morala postaviti onih osam upornja oko brave.

U prvom spratu smješten je još muzej za židovske starine, koji se doduše još nalazi u poveljima. Dio predmeta potječe iz franfurtskog gradskog muzeja, a ostalo je obiteljsko vlasništvo familije Rothschild. Dragocjeni su objekti niz vjenčanih prstenova, koji su bogato kovani iz zlata, nadalje zdjele za beder iz meissenskog porculana, konačno jedan svjećnjak za hanuku iz bronce, koji na dršku imade srebrni grb obitelji Rothschild, lava i jednoroga. Novi Rothschildski muzej simbol je ponosne patricijske tradicije.

Iz Palestine

Pučko sveučilište u Palestini. Egzekutiva cionističke organizacije zaključila je, da na temelju jednog ekspozija dra Martina Buber a u okviru jerusolimskog sveučilišta osnuje zemaljsku pučku visoku školu. Ova će imati zadaću, da metodičkim radom odgoji potrebu obrazovanja mlade generacije židova i tako nadopuni djelovanje već osnovanih i osnivajućih se instituta židovskog sveučilišta u Jerusolimu.

Na molbu egzekutive izjavio se dr. Buber pravnim, da izradi plan ove visoke pučke škole, koji će biti određen za javnost. Dr. Buber poduzet će u sljedećem proljeću naučno putovanje u Palestinu, da upozna prilike u zemlji obzirom na provedenje ovog plana i da dodje u saobraćaj sa interesiranim grupama i osobama.

Lord Balfour sudjelovati će kod otvorenja sveučilišta u Jerusolimu. Kod otvorenja, koje će biti u septembru sudjelovat će Lord Balfour, koji ima namjeru, da dulje vremena proboravi u Palestini i prouči uspjehe židovske kolonizacije. Izjavio je i želju, da on sam obavi svečano otvorenje.

Demisija dra Lurie. Ravnatelj školskog departementa cionističke egzekutive u Palestini demisionirao je s razloga, što je Akcioni Odbor smanjio budžetnu stavku za prosvjetu.

Kadoori-legat. Britski kolonijalni ured promijenio je svoju prvotnu nakanu, da LE 120.000 od nasljedstva Sir E. Kadooria upotrijebi za osnutak visokih škola u Palestini, jedne židovske i jedne arapske. Umjesto toga će se zaključkom kolonijalnog ureda polovina ove svote rezervirati za kasniji osnutak i održavanje hebrejske visoke škole, a druga polovina upotrijebit će se za uređenje jedne arapske poljoprivredne škole u Tul-Keremu.

Sveta mjesta u Palestini. Engleski službeni list »Londres Gazette« obvelodanio je nalog kabineta o svetim mjestima u Palestini. Sve prepirke i parnice koje se tiču svetih mjesta i raznih institucija religioznih sekta, ne spadaju više pod kompetenciju palestinskih sudova. Dok se u svrhu rješavanja ovih parnica ne postavi posebna komisija, jedino High Commissioner ima pravo da odlučuje u sporazumu sa londonskim kabinetskom. Protiv po njemu izrečene osude ne može se apelirati. Promjenu ovog stanja mogu da provedu jedino kralj ili njegovi nasljednici.

Velika transakcija zemljišta po Keren Kajemetu. Prema vijestima palestinske telegraf. agencije Keren Kajemet vodi pregovore glede kupnje od 50.000 dunama zemljišta u blizini Emek Israela. Bude li se ova kupnja zaista provela, Keren Kajemet povećat će svoj današnji posjed zemljišta za polovinu.

Sir Gilbert Clayton posjetio je hebrejsku univerzu. Sir Gilbert Clayton, koji u odsustvu Sir H. Samuela upravlja Palestinom posjetio je 31. jula zgradu hebrejske univerze na brijegu Skopusu. Pratio ga je Colonel Kish, koji mu je predstavio prof. Fodora, koji vodi nadzor nad gradnjom svojeg biološkog i kemijskog laboratorija. Arhitekt Kornberg protumačio je gostovima gradnju. Sir Clayton pokazao je veliki interes za gradnju i obećao je, da će gradnju još jedamput posjetiti.

Sastanak pisaca Erec Izraela. Plan, da se iskupi daljnjih 100.000 dunama zemljišta, naišao je u palestinskih pisaca na radostan primitak. Na spomen-dan dana, kad se položio temeljni kamen hebrejske univerze u Jerusolimu, sazvana je skupština hebrejskih pisaca i umjetnika Palestine. Ima se raspravljati o temi: Što mogu pisci i umjetnici da učine za Keren Kajemet? Skupština će se održati na kojoj koloniji KKL, po svojoj prilici u Hildi. Glavni će govornik biti dr. I. Klausner. Od ostalih pisaca, koji učestvuju napominjemo I. Ch. Ravnitzki, Šmarjahu Lewin, M. B. Hilel itd. Izgledi, da će ova skupština pisaca i umjetnika dovesti novog života u propagandu za Geula Haarec i akciju za kupnju 100.000 dunama, što predstoji.

Električna centrala u Haifi. Palestine Electric kompanija počela je na osnovu koncesije, što je Ruthenbergu podijeljena, da u Haifi gradi električnu centralu. Gradnja će se provesti na zemljištu, što ga je Palestine Development Co. prepustila Ruthenbergu još prije njegovog putovanja u Evropu.

Glavnicu društva dale su razne židovske korporacije i privatnici, a i cionistička organizacija dala je preko Keren Hajesoda prvi, no najveći prinos. Keren Hajesod dao je 50.000 funti, od toga je uplaćeno sve, do otplate za iduću godinu u visini od 12.000 funti.

Medju ostalim društvima, koja finansiraju poduzeće nalazi se Palestine Jewish Colonization Association, njujorški Palestine Development Council i Joint Distribution Committee.

K umorstvu dra de Haana. Uapšeni haluc Gušmann pušten je uz garanciju na slobodu, budući nema dokaza za njegovu krivnju.

Prema vijestima navodno su u džepovima de Haana nadjeni dokumenti, koji ga osobno kompromitiraju i mišljenje, da je ubijen iz političkog razloga stupa u pozadinu. Policija ne će da daje tačne podatke, no misli se da je umorstvo bilo djelo osvete u vezi sa jednim abnormalnim svojstvom de Haana.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnog Odbora. Poslije čitanja raznih dopisa zaključuje Radni Odbor, da se u stvari halučke farme obrati na još neke sumišljenike, da ga potpomognu kod završetka akcije. Potrebno je namaknuti još oko 200.000 dinara. Rechnitzer i Altmann nastojat će prigodom omladinskog sleta u Novome Sadu, da omladina još jednoč energično poradi da se namakne još i ova svota. Gg. dr. Dohany i dr. Schweiger zamoljeni su, da provedu akciju u onim mjestima Vojvodine, gdje još nije provedena. Za farmu unišilo je prošlog tjedna Dinara 5000.—. Akcija za zlatni šekel u Sarajevu ima se urgirati. Rechnitzer i Altmann se opunomoćuju, da ispitaju razloge, zbog kojih je »Judisches Volksblatt« u Novom Sadu prestao izlaziti. Radni Odbor je mnijenja, da je ovaj list od prijekne potrebe za dobar razvitak cionističkog pokreta u Vojvodini.

Rad za Keren Kajemet u Južnoj Srbiji. Centralni Ured Cionističkih Društava u Južnoj Srbiji izvješćuje o radu za Keren Kajemet u mjestima Južne Srbije. Cijelim radom upravlja Centralni Ured u Skoplju, koji je pokupio sve podatke i poznaje prilike u svim mjestima. Sva su društva upućena da unutar svojih odbora izaberu marljivije povjerenike. Herzlova akcija provedena je u svim mjestima, držani su govori i prikupljalo se. Kosovskoj Mitrovici organizovan je rad tako, da svaki koji ide na Toru, prilaže za K. K. Po svim kućama bit će razdijeljene škrabice, koje će se redovito ispražnjivati. Do sada razdijeljeno je u Štipu 14, a u Prištini 10 škrabica. Naručeno je za Štip još 37, a za Prištinu još 20 škrabica. Po ovakvom organizacijom i ovako agilnim radom sigurno će se u Južnoj Srbiji postići lijepih uspjeha.

Lijepi primjer. Društvo cionističkih akademičara »Bar Giora« u Beču predalo je Dinara 3000 kao drugi dar za halučku farmu, tako te prinos toga društva iznaša dinara 7800.—. Ima li boljeg i vidljivijeg dokaza požrtvovnosti i cionističke svijesti naših akademičara u Beču, već ovaj čin? I pokraj sveg oskudjevanja svakoju su akciji pristupili i pridonijeli svoj dio. Neka se i sva druga akademska i omladinska društva ugledaju u ovo društvo.

G. Hinko Lederer iz Kóstajnice darovao je za halučku farmu Din. 5000.—.

Šport i gimnastika

Akademija zagrebačkog »Makabija«. U nedelju 10. augusta priredio je zagrebački »Makabi« u dvorani »Music-Halla« gimnastičko-hrvalačku i mačevalačku akademiju. U razvoju športsko-gimnastičkog rada u nas, ova nam akademija označuje maksimum mogućnosti — postignut za vrijeme jedne godine i po. Označuje nam novi smjer moderne, nada sve higijenske gimnastike, koja ne ide za tim, da ucijepi čovjeku željeznu disciplinu, već u prvom redu ide za ljepotom tijela i harmonirajućom ljepotom duše. Uz zvukove glazbe izvode se kretnje. Slobodne i nevezane. Bez prednjaka, koji bi sugerirajući htio zapriječiti, da ono maleno dijete ne podigne svoje ruke — čekajući i držeći teški stav — dok bubanj ne daje znak. Ta moderna gimnastika izbacila je sprave i postavila strogu razliku u načinu rada sa djecom, mladeži i odraslima, mušim i djevojkama.

Program je sastavio sposobni društveni učitelj Mirko Janković, koji je sve vježbe uvježbao sam i pomoću prednjačkog zbora. Osim toga bile su u rasporedu vježbe dvojice najboljih čeških stručnjaka Erbena i Pospisila. Uz glasovirsku pratnju (židovski motivi) g. Žige Hirschlera izveli su članovi i članice, srednjoškolci i srednjoškolke lijepe sletske vježbe. Najljepša bila je treća (stavovi veselja i pobjede i t. d.) a sve pružaju mogućnost, da se pokaže brzinu i smisao za estetiku i eleganciju.

Ritmičke vježbe ženskog naraštaja uz glazbu Bethovena (menuet) izvelo je gracijozno i točno devet naraštajki. Na spravama izveo je niži odio članstva i odio članica propisano vježbe za natjecanje na omlad. sletu, a muški odio skokove na kozliću. Ovdje se istakao Ženko Glücks (leteći skok s lastavičom. Program završile su dvije tačke Mirka Jankovića »Petka« i »Dvanajstka«. Prvu autor naziva ritmičkom scenom. Zaista obiluje zdravim ritmom. Izvedba bila je osobito precizna. — Ugodno su nas iznenadili lijepi dresovi.

U mačevanju iznijeli su pobjedu Josip Pfišram i Žiga Strauss. Sudio je g. Drag. Rothschild, jedan od prvaka ovog športa u Jugoslaviji na opće zadovoljstvo. Školu grčko-rimskog hrvanja prikazala su tri para: Polak-Berger, Albahari-Grün i majstorski par Sekač-Berger.

Buran pljesak publike, koja je napunila veliku dvoranu neka bude podstrek i vježbačima i učitelju za daljnji rad. Poslije akademije razvila se intamna veselica, koja je potrajala nekoliko sati.

Književni pregled

Priče za židovsku djecu. — Priredio dr. Alfred Singer. 1924. Nakladom uprave Keren Kajemet, Lej Israel. Nakon »Priča« i »Sipurim« ovo je treća knjiga dječjih pripovjedaka na hrvatskom jeziku u ediciji Keren Kajemeta. Kraj jako siromašne židovske literature, što je mi možemo da pružamo našoj djeci ovdje, zapravo je svaka, pa i najmanja stvar dobitak. I baš je zato i teško izdavanje. Treba pripaziti, i te kako pripaziti na izbor pripovjedaka, na opremu knjige i na sve one male sitnice, koje djeci knjigu učine milom ili mrskom. Urednik knjige, g. dr. Alfred Singer, uspio je da toj knjizi dade sve, što dječja knjiga treba.

Izbor je priča prilično dobro izvršen. Od prostih i malih agada do fantastičkih priča, punih doživljaja i onih strahota, što djeca tako vole da slušaju, sve su protkane tradicijom i ljubavlju za židovstvom.

Moglo bi se zamjeriti izdavaču, da je bilješke odviše nepedagoški sastavio. (Gdje su u originalu takove, trebalo ih je proširiti). Nijedno dijete, koje ne zna, što je bar micva, ne će moći da stvori ikakvu predodžbu o tome po tumačenju: vjerska punoljetnost. Ili aron hakodešu po tumačenju: zavjetna škrinja itd. Djeci treba tako razjasniti, da mogu nešto zamisliti, a često ne dostaje samo prevod.

Izdanje je ukusno opremljeno, a tisak lijep i jasan. I u tome je knjiga daleko nad našim dosadašnjim izdanjima dječjih pripovjedaka.

Knjiga će izvršiti svoju dužnost.

— om. —

»Gideon«. Izašao je sletski broj glasila naše omladine. Uredništvo privuklo je ovaj puta veći broj saradnika, pa već sama činjenica, da broj obiluje originalnim radnjama znači napredak. A mora se svima priznati dobra volja, da su htjeli, da daju najbolje. Predsjednik Saveza Otto Rechnitzer na uvodnome mjestu iskreno i kritično baca pogled na predstojeći slet. U članku »Peti slet« pisac prikazuje bit, formu i zadaće naših sletova. Sarajevski More pozivlje omladinu na aktivniji rad. Altmann raspravlja pitanje halučkog pokreta, koji će osnutkom farme u Palestini dobiti nove temelje. U ovcem radu Cvi Rothmüller obrađuje temu Čovječstvo i Židovstvo. Poslije živahnih dojmova Webera koji je imao na svom putu po Palestini, redaju se izvještaji saveznog tajnika i referenata. Ističu se još recenzije Rothmüllera stvarnošu, no možda i prejakom oštrinom u prvoj.

IZ RADNOG ODBORA S. Ž. O. U.

Obavješćuju se interesovana udruženja, da je kod Direkcije Parobrodarskog društva Srpske Zadrugne Banke u Novom Sadu izradjen popust na I. razred za učesnike sleta. Svaki uzima čitavu kartu do Novog Sada i sa istom ima pravo da putuje natrag.

U slučaju kiše u srijedu 20. augusta, ne će biti izleta, već će se na taj dan održavati Savezno vijeće.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lej Israel)

Još 100.000 dunama!

To je parola, koju je sada izdao Keren Kajemet, da što prije podvostruči nacionalni zemljišni posjed u Erec Jisraelu. Već su u mnogim zemljama bili poslanici glavnog ureda i radili u znaku ove parole. Sada će biti odaslani novi emisari Keren Kajemeta, da ovu veliku akciju provedu i u drugim zemljama, naročito u Poljskoj. G. Julius Berger otputovao je već u Evropu. Gosp. Usiškin otputovao je u Paris i nastavit će onda svoj put po Evropi.

POVJERENICIMA KEREN KAJEMETA!

Škrabice. Molimo ponovno sve povjerenike, koji još nisu ispražnili škrabice, da to učine što prije i da nam pošalju tačan obračun. Ispražnjivanje mora se

provadjati sistematski, jer one samo onda daju dobre rezultate. Molimo ujedno, da se razdijeli što veći broj škrabica u židovske kuće, gdje ih još nema i da nam se pošalje popis kuća, u kojima su smještene. Na zahtjev odmah ćemo poslati povjerenicima onaj broj škrabica, koji budu zatražili.

Herzlova akcija. U nekim mjestima nije provedena Herzlova akcija. Moramo tražiti, da se ova akcija svakako provede prodavanjem pripisanih Vam potvrda za dunam darove. U mjestima, gdje je akcija imala slabi uspjeh, molimo povjerenike, da nastoje, da to nadoknade na drugi način.

Roš hašana. Otkup od čestitanja. Približava se Roš hašana. Svake godine sa-

birali smo prinose u ime otkupa za čestitanje. Ta akcija uspjeva vrlo dobro svagdje gdje se ozbiljno radi. Keren Kajemet može na vrlo lijep i simpatičan način doći do znatnijih prihoda. Molimo povjerenike, da već sada počnu organizirati ovu akciju. Cilj mora biti, da se dodje u svaku židovsku kuću, i da se svaka skloni, da dade svoj dar u ime otkupa od čestitanja. Najmanji prinos jest Din. 50.—. Imena darovatelja štampat će se u »Židovu«. Tko daruje 100.— dinara i više bit će mu ime debelo štampano. Povjerenici idite odmah na posao, da dobijemo pravodobno imena darovatelja i njihove prinose.

Izkaz darova broj 13. za vrijeme od 1. do 15. augusta 1924.

Zagreb: Cvi Elviri i Fridrihu 20.—

SAMOOPOREZOVANJE.

Vukovar: Aleksa Steiner 200.—

ŠKRABICE.

Sisak: Trautmann-Lichtenberg 17.—, Jakob Heumer 15.—, N. Platschik 10.—, A. Rosenfeld 8.—, Lagerhaus 5.—, Armuth-Richtmann 5.—, J. Neuburg 5.—, Ljerka Gross 3.—, Hermina Weiss 2.—, Leo Friedländer 3.— 73.—

Zagreb: Hinko Stern 168.—, Mavro Preisz 79.25 247.25

Stari Bečej: Braća Balint 10.—, Ban i drug. 11.—, Alex. Bleier 13.25, Bernat Brandejs 5.—, Ladislav Darvas 3.50, Gavro Darvas 10.—, B. Fehér 6.25, Dr. Lipot Feuer 15.25, Dr. Alexander Gabor 5.—, Josif Giskan 10.50, Mark Grünberger 13.25, Lipot Herzog 18.—, Viliam Holländer 5.—, Izidor Hubert 10.25, Klein i Horvath 25.25, Bela Kraus 19.75, Minkus i Weinberger 10.—, Dr. Alexander Nadj 15.—, Mihalj Pilischer 5.—, Ludwig Scheinberger 5.—, Marton Schick 8.—, Schick i Spitzer 11.—, Josif Schönau 10.—, Frau Ludwig Léway 13.75, Matias Pillischer 10.—, Jenő Rosenberg 26.—, Frau Armin Wallfisch 14.—, Sestra Brandeis 10.75, Viliam Snabel 6.50, Dr. Ludwig Havas 1.—, Nandor Steiner 11.75 340.—

Derventa: Benko Richter 50.—, Pesach 12.—, Kopellmann 20.—, Caller 41.25, Isidor Pesach 10.75, Hajon 6.75, Israel Rudolf 84.—, Isak Richter 39.—, Buhalter 17.—, Strauss 16.—, Sara Baruch 29.— 325.75

986.—

MASLINE.

Ludbreg: Na Bar Micva Rudia Bauera iz Trsta u kući g. Salamona Weinrebe za gaj Augudat Cion, Ludbreg, daruju: po 100.—: Mirko Weinrebe, Zagreb; Ignac Weinrebe; po 50.—: Zlatko Zlatko Weinrebe, S. Weiss, Artur Scheyer, Dr. Oto Spiegler, S. Weinrebe, Leopold i Rudi Bauer, Trst; po 25.—: Emeriko Boros, Trst; po 20.—: Dr. Mihovil Perićić, Vjekoslav Boršić, L. Lauš, Nikola Županić, Dr. Antolković Franjo, Rudi Apler, Sig. Lapter; po 10.—: Hinko Hirschsohn, Ivica Scheyer, Mirko Gross, te kod Tore Leopold Bauer Trst 100.—, Mirko Weinrebe, Zagreb 100.—, Artur Scheyer 100.—, Rudi Bauer, Trst 50.— 1.095.—

Zenica: Josefina Schönwald prig. obljetnice smrti Kalman Schönwald 1 m. 60.—

1.155.—

TORA DAROVI.

Sarajevo: Giorolomo Salom 50.—, Dr. Levi 15.—, Hadži Mošo Danon 20.—, David S. Kambi 25.—, Dr. Moric Levi 30.—, Isak Perić 50.—, Leon Alkalay 10.—, Hadži Mošo Danon 20.—, 220.—

Derventa: 90.—

310.—

DAROVİ ZEMLJE.

Zenica: Prigodom Herclovođ dana daruju: žid. nac. društvo 200.—, Kulturno udr. žid. oml. »Neurim« 200.—, Samuel Trinki 50.—, Herman Liebling 50.—, Mario Atias 50.—, Oto Weiss 100.—, Adolf Weiss 25.—, Rafael Danon 25.—, Rafael S. Trinki 25.—, Zadik Salom 25.—, Benjamin Pinto 25.—, Samuel Papo 50.—, Moric Salom 25.—, Ješua Salom 25.—, Artur Krausz 50.—, Salamon Tinki 25.—, Albert Atias 30.—, Juda Montilja 25.—, Mihael Danon 25.—, Šandor Levi 25.—, Elias Ozmo 10.—, Jakob Ozmo 10.— 1.075.—

Travnik: Prig. Herclovođ spomen dana daruju po 50.— Moric Montilja, Ezra Konforti, po 25.— Abraham Salom, Hajim Papo, Hugo Hoffer, Bokor Salom, Moric Finci, Avram Kalderon, Benja-

min Pinto, Juda Konforti, Mošo Abinun, Mihael Fürsetzer, Bokor Atias, Rafo Atias, Avram Konforti, Moise Salom, Majer Schnestrepel, Julius Spiegel, Hinko Gelbhaus, Jakov Montiljo, Jaques Salom, Mordehaj Alkalay 600.—

Sarajevo: Eliezer I. Levi 22.75, Ribi Haim Papo na ime David Papo Sasson 82.—, David Kamhi na ime Bianca Kamhi 280.— 384.75

Požega: Prig. Herclovođ spomen dana daruju po 100.— Adam Hoffmann, dr. Felix Sternberg, Ödön Fischer, Jakob Geršković, Milan Sterk, Jakob Neumann, Jakob Schillinger, Samuel Spitzer, Julijo Frim, Josip Adler, Hugo Adler, Samuel Gross, Leo Steiner, Mavro Haas, po 50.— Samuel Haas, Samuel Weiss, Kamilo Goranić, Robert Bienenfeld, po 75.— Samuel Fischer, Bartol Weiss, po 25.— Dragutin Goldstein, Viktor Kohn, Lujo Pollak 1825.—

Zagreb: Prig. Herclovođ spomen dana sabrao Adolf Stern 1600.—, Filomena Silberschein 900.—, Mevorah Izrael 1350.—, Lav Stern 3000.—, Dr. Oto Braun 650.—, Mojsije Ehrenfreund 400.—, Fela Baum 300.— 8.200.—

Djakovo: Na Herclov spomen dan sabrano 550.—

Bijeljina: Na Herclov spomen dan sabrano 1.200.—

Derventa: Prig. Herclovođ spomen dana daruju po 25.— Salamon Baruh, Alex. Strassberger, Židovska banka, Benko Richter, Buki Pesach, Josef Hajon, David Pesach, Moric Kabiljo, Sorf Kaler, Isidor Pesach, Jakob Buhalter, Moric Kohn, Sara Baruh, Levi Pesach, Kopelmann, Bien i Buhalter, Strauss, Caon i D. Hajon 400.—

Vukovar: Mara Engel 2.—, Alce Engl 10.—, Jelena Rosenberg 60.—, Hermina Fišel 10.—, Prigodom Herclovođ spomen dana sabrale Riza Weiner 100.—, Hermina Fišel 50.—, Sestre Rosenberg 50.—, Sestre Engel 75.—, Vladimir Kraus 25.—, Felice Bresslauer 25.—, Aleksa Steiner 575.—, Fredi Pfeffermann 625.—, Marko Hecht 25.—, Stjepan Hahn 50.—, Hermina Klein 50.—, Šarika Winkler 50.—, Paula Singer 25.— 1807.—

Karlovac: Sakupili seniori Karl. žid. omladine na Herclov spomen dan: po 100.— Hinko Brauner, Josip Rendeli, Oskar Kramer, Ženko Herrenstein, Pavao Beck, Samuel Weinberger, po 50.— Šandor Donat, Žiga Kramer, Ernst Eisler, Dir. E. Horwitz, Dragica Eisler, Josip Birnbaum, Josip Glück, Gustav Herrstein, po 25.— Dr. Milan Beck, Ilka Blau, A. Hochsinger, A. Fischer, Emil Kramer, Zdravko Blau, Djuro Reiner, Olga Rechnitzer, Ada Rechnitzer, Ruža Weinberger, Micika Eisler, Leo Singer, Hinko Singer, Tvornica češljeva, Branko Gostl, Filip Reiner, Miroslav Herlinger, Vera Herrstein, Rathaus, po 10.— N. N., N. N., po 5.— N. N. 1500.—

Vinkovci: Prigodom Herclovođ spomen slave daruju: po 100.— Borovitz, Rosenberg, Zilzer, Dr. Deutsch, Dr. Lang, Dr. Stark, Julijo Wiener, Erich Moses, Spitz, Dr. Stanić, Jakob Schlesinger, Vilko Arnstein; po 50.— Adalbert Engel, Braća Marton, Sonnenfeld, Mavro Ausländer, Dr. Lederer, B. Fleisch, L. Hamburger, Mirko Goldberger, Adolf Neumann, Ljudevit Engel, Berta Hirt, Jakob Schlesinger, Moric Schlesinger, Adolf Preis, Bresslauer, Mišo Miškolcy, R. Gross; po 30.— Risto Popović, Milan Homović, Egon Miškolcy, Žiga Deutsch, Leopold Stein; po 25.— Oto Grün, Herman Klein, Kessler, Epstein, Fischof, Hirschfeld, S. Schlesinger, Makso Lipkovic, Jack Hercog, Isidor Hercog, Žiga Hoffmann, Adolf Kohn, Adolf Hecht, Žiga Brichta, Hendler, Deitelbaum, Lemberger, Adolf Beck, Lav Fleisch, Richard Denesch, Oto Löbl; po 15.— N. N., po 10.— Ignjat Šlomović, Mogan, Jaffa, Pick; po 5.— Kunitz, Bez specifikacije 176.— 2.886.—

20.427.75

DAROVİ SNJIGA.

Zagreb: Prigodom Brit Mila Davida Jehude ben Oskara Weisera 820.—

Vukovar: Sabrano prig. smrti pok. Ladislava Rosenfelda: Aleksa Steiner i supruga 100.—, Ervin Pfefferbaum i supruga 100.—, Marta Rosenfeld i Etelka Frisch 50.—, Nečitljivo 100.— 350.—

1170.—

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije 19.573.25
Iz Bosne 4.355.50
Iz Vojvodine 340.—
Iz Srbije —.—

24.268.75

Od 1. januara do 13. augusta 1924. unišlo sveukupno 257.791.20

Darujte za hačučku farmu

PAULA MAYER
FRANJO DANCKNER KALOS

vjenčani

mjeseca Augusta

DVIJE DO TRI DJEVOJČICE

iz bolje kuće prima se na čitavu prvorazrednu opskrbu od 1. septembra.

Cijenjene ponude molim slati na Fanny Kerpner, Zagreb, Jurkovičeva ulica 13.

Traži se stan eventualno sa opskrbom u boljoj

Židovskoj obitelji.

Adresu javiti na

A. R. »ŽIDOV«.

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željeznih robe

Ferdo Hirschl k. a.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potreština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

Tok oglašuje -- taj napreduje

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati naše izloge i uvjerite se o kakooći i jeftine cijene!

ŠANDOR EBENŠPANGER

Skladište cipela

Ilica 2

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G. REISSZEUGFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.
Dioničarsko društvo
„**MERKUR**“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjava

„MACHER“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „**MACHER**“

Izraelitska bogoštovna općina Niš.

NATJEČAJ.

Izraelitska bogoštovna općina u Nišu traži mladju vrsnu

učiteljsku silu

za podučavanje hebrejskog jezika, koji bi eventualno bio i h a z a n (kantor).

Reflektanti, koji imaju biti vješti srpsko-hrvatskom jeziku neka pošalju najkasnije do 25. augusta o. g. svoje ponude s prepisom svjedodžbi te navodima o dobi i obiteljskom stanju potpisanim školskom odboru.

Isak Mandilović »Čika Marko«, Niš.

Pomodna i manufakturna roba na malo i veliko uz povoljne cijene samo kod t. t.

MAKSO BOROVIĆ ZAGREB

Strossmajerova ulica 2

Telefon 11-31 Brzovaj: Mabor

NATJEČAJ.

Kod izraelitske bogoštovne općine u Pakracu ispražnjeno je mjesto

kantora

šoheta, ubodeka i balkore, te vjeroučitelja za nižu i višu pučku školu u jednoj osobi.

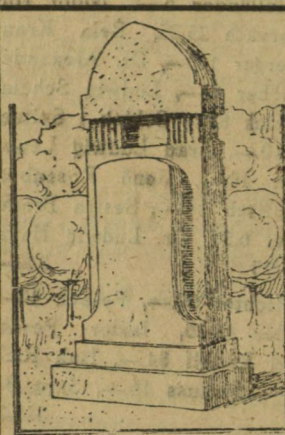
Traži se znanje hrvatsko-srpskog ili kojeg drugog slavenskog jezika.

Prednost imaju inteligentni i religiozno valjano izobraženi.

Stan i pripadajuća bašča u naravi.

Reflektanti neka svoje ponude uz curriculum vitae i prepisima svjedodžbi, te približnom naznakom plaće čim prije pošalju.

Predstojništvo.

Mirko Weiss

Maksimirska cesta 46.

Klesarska industrija i kiparstvo

Veliki izbor nadgrobnih spomenika iz mramora, švedskog i šleskog granita. Izvadjaju sve u klesarski i kiparski obrt spadajuće poslove kao i izradbu

Mramornih ploča

za gradnje i pokućstvo.

Osobito umjerene cijene

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška pl. 40. Telefon br. 69 i 21-30

Komisijono skladište tt.

Gebrüder Böhler & Co. A.-G.
Wien Berlin

Ocjel za alat i konstrukcije

St. Egydy-er Eisen- und Stahlindustrie-gesellschaft in Wien

Turpije Anker Fischer, žice i užeta od žice

Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

PAMUK

sve vrsti i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovićeve ulica broj 15

Brzovaji: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune

Wiener Bank-Verein

Hrvatska podružnica Zagreb

Jurišićeva ul. 22

Brzovajni naslov: BANKVEREIN

Obavlja sve bankovne transakcije

Prva banatska fabrika makarona i testa a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzovaji: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjestu iz garantovane čiste banatske krupice (gries) po napuljskom sistemu uz najpovoljnije cijene.

Naročito preporuča

košer šel pesah

fabrikate, ko'i se proizvadjaju po nadzorom bečkerečkog nadrabinata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss